

la på, ingen att *lita* på; han står ensam i ansvar. och om ån detta icke kan bli lagligt, så blir det dock moraliskt, och drabbar bestämdt en person, hvilket icke är händelsen i Collegier och Committéer.

Lag-Utskottet.

Lag-Utskottets Betänkande, angående förändring af Rättegångsordningen, m. m., förtjenar största tacksamhet. De så kallade *fora privilegiata* hafva länge varit en stötesten, och man har i många år frågat hvarann, hvarföre den ena medborgaren skall sökas i KåmnersRätten och den andra i BorgRätten eller directe i HofRätten, o. s. v.? Så mycket troligare synes, det Ridd. och Adeln, som är Rikets första Stånd, skall afsåga sig detta onaturliga forum privilegiatum. Att LagmansRätterna borde upphöra, har Svenska Allmänheten länge önskat och opinionen derom varit så stadgad, att ingen Riksdag hållits utan motion derom, äfvensom att KåmnersRätterna, blott föranledande till tidsutdrägt, borde försvinna.

Man bör hoppas, att Riksens Ständer gå in på allt hvad Lag-Utskottet i detta Betänkande föreslagit. Utg., som hämtat upplysningarne om detta Lag-Utskottets Betänkande ur Dagligt Allehanda, tror, att ett Redactionsfel der insmygt sig. Der står nemligen: *Uti de Ständer, der målen icke kunna skötas af en Rådstugurätt, skall flere RådstuguRätter förordnas, och göromålen dem emellan på lämpligt sätt fördelas.* Meningen måtte väl vara, att RådstuguRätten i en sådan Stad skall arbeta på flera divisioner och en *Lagfaren Rådman* vara ordförande på hvarje, till undvikande af alltför många Borgmästare.

Att Jurisdictionen är en del Collegier frångagen, är visst ganska rätt; men måne det icke varit bra, om de lagfarne män, som derstädes förut bestridt Domarekall, och som nu gå som pensionairer, inslagits på HofRätterne — emedan desses ökade göromål ändå fordrat nya Ledamöter, och i och med detsamma ökade

kostnader? Desse män hade troligen också, såsom hemmastadde med göromålen, bättre uträttat dem, ån nya promoti, som redan blifvit tillsatte eller såkert måste tillsättas. Utg. är alldeles icke jurist; men han bemödar sig att tänka så långt han kan, och hoppas, att äfven *jurister ex professo* skola medge honom, att den hufvudsakligaste reform, som vårt Lagverk för närvarande behöfver, är *enkelhet och enhet.*

(Införes på begäran.)

Anförande i Bevillnings-Utskottet den 14 Julii 1829, af Contracts-Prosten G. L. Siwertsson.

Man misstänker ofta den Styrelse för svaghet och småaktighet, som blandar sig för mycket uti den privata hushållningen, och vill förmyndra för den enskilde Medborgarens husliga företag.

En landtman, som, sorglös och liknöjd, låter sin jord förfalla till yttersta vanhåfd, fruktar icke att blifva blottställd för Styrelsens nycker eller Medborgares afundsjuka; men slitig, dristig och klok i sitt yrke, så att han åstadkommer en betydlig production, är han ofta blottställd för de måst olämpliga föreskrifter vid dess användande. Exempel härpå ha vi uti den otaliga mängd Brännvinsförfattningar, som korsat hvarandra och synas ännu vilja förökas.

Jag har icke, och ämnar aldrig anlägga, Brännvins-Bränneri; men med full rättskänsla kan jag icke gilla, att de större Brännvinspannorne skola nu utbrytas, till betydlig skada för anläggarna, som trott, att då man icke allenast tillåtit, utan till och med berömdt desse anläggningar för deras besparing af ved och folk, borde man icke af Rikets Ständer vänta den kortsynthet och opålitlighet i tagna beslut, hvarigenom Medborgare skola ruineras. I stället, att då man tillföre endast nyttjade de små Lönkrogspannorne, kunde Brännvin aldrig tillverkas för det låga pris, som i våra gränriken, och detta gjorde, att åtminstone hvarannan sup, synnerligast vid våra södra och vestra kuster,

var utländskt Brännvin; men nu är förhållandet motsatt; ty utom hvad man med säkerhet vet, att då vi sistl. Vinter kunnat sälja Svenskt Brännvin för 20 à 24 sk. R:gs kannan, gällde det redan i grannriket 1 R:dr à 1:8. R:gs. Och detta har haft den verkan, att icke obetydligt quantum Svenskt Brännvin blifvit exporteradt från Sveriges vestra kuster.

Jag vågar därför på det högsta bestrida all förändring i Författningen om Pannerymd, samt åberopar hvad jag hade åran anföra i denna sak vid Riksdagens början.

För att motverka Brännvins-supandet, bör i synnerhet Lagen skärpas mot dem, som det tillhöra att åtala missbruket; och hvilka, enligt den store Baron Hollbergs uttryck: *penetrerer och laader sig penetrere.*

Vid 2:dra momentet af Höglofl. Utskottens Betänkande tager jag mig den friheten att erinra om olämpligheten af ordet: *Husbehofs-Bränning*; ty innan Spannmåls-production ännu var bringad till någon höjd, kunde detta ordet passa, men nu icke. För att få tillåtelse att bränna Brännvin på landet, hade Rikets Ständer åtagit sig att betala en viss skatt på hvarje Hemman; men då denna så kallade Husbehofs-Brännvins-skatten med denna Riksdag upphört, så bör ju äfven namnet Husbehofs-Brännvinsbränning upphöra? I min hemort finns knappt på hvart 20:de Mantal Brännvins-Bränneri; men man skulle med högsta ledsnad höra, att de stora Brännvins-pannorna, som finnas i grannskapet, blifva utbrytne, emedan, sedan man kommit under fund med att förkasta det oförståndiga bruket af Trådesjord, och i stället bereda jorden för Vintersåde med Potatoesplantering, så skulle det blifva betydlig förlust för det allmänna, om ingen afsättning af Potatoes kunde ske till de större Brännerierne.

Vid 3:dje Momentet får jag anmärka, att det är, i min tanka, ett hufvudfel hos Svenska Folket, att vilja uppmuntra till mång-slöjd; ty därför går det så långsamt med Svenska Näringsarnes framskridande. Man får dessutom se främmande Nationers Landtmån så enkelt och okonstladt drifva sitt Landtbruk, att vid

en ganska stor Egendom man sättes i förundan öfver den ringa personal, som der begagnas; men man tillåter serskilda hushåll bosätta sig på ågorne, som t. ex. sköta tvättstugan, ett annat bageriet, ett annat bryggeriet, ett annat bränneriet, o. s. v. Dessas skicklighet i sitt yrke kan framlemna arbeten och varor förädlade till så ringa pris, att det ofta icke kan åstadkommas för dubbelt så mycket hos sjelfva Egendomsmanen. Till förtigande, den förmån för Landtbruket, att, vid ett hotande bergnings-ovåder, Landtmannen kan i hast framkalla sådana på ågorne boende baksittare till nödigt biträde vid hö- och sådes-inkörslen, och Församlingen dessutom aldrig behöfva frukta för tiggeriets ökande, då sådana familjer bosätta sig, som kunna försörja sig med nyttiga handslöjder.

Enär nu hos oss Brännvins-pannornes storlek blir normen för beskattningen, så behöfver man ju icke bry sig med att utpeka och föreskrifva, hvilka som skola bränna Brännvin, de må bo i Stad eller på Landet, på Hemgårdar eller i Backstugor. Härigenom kunde man göra början med att utrota den bland Svenska Folket så allmänna, etterfulla och ohyggliga sjukdom, som i skriften kallas: *Var i benen*, och hos oss benämnes med ordet *afundsjukan*. En sjukdom, som knappast lär stå till att bota, utan med svåltkur.

(Fortsättning.)

Pupillers förmons rätt.

Man klagar allmänt i Sverige öfver senfärdiga och bristfälliga executions-lagar, och man påstår, att vårt dåliga executions-verk är förnämsta orsaken till den svårighet och ogynnet capitalisterne visa vid att utlåna penningar. Sannt är åtminstone, att en hop Författningar gifvas, som stöta sundt förnuft och lemna enskilt säkerhet obetryggad. Ibland desse må man våt räkna den Lag, som, till förmån för omvändiga barn, tillintetgör inteckningsågares lagliga rätt. Om, nemligen en gåldenår, som är För-

myndare, kommer på obestånd, så åger hans Pupill förmånsrätt till hans egendom, före den lagliga in-teckningshafvaren. Således, t. ex., om en man, boende i Stockholm och Fastighetsägare derstädes, på sin egendom, vård 20,000 R:dr och assecurerad till denna summa, får ett lån af 10,000 R:dr emot första in-teckningen i huset, så kan hans creditor få alldeles noll för hela sitt capital, emedan ifrågavarande person har uppburit och förskingrat 20,000 R:dr för en Pupill, som han haft i — Ystad. Saken är verkligen öm och förtjenar att tänkas på. Att Lagen, så vidt möjligt är, söker att bevara en omyndigs rätt, som icke sjelf får bevaka den, synes visst vara i sin ordning; men allmänna säkerheten tyckes i första rummet begära egen-domshelgd, eller att den säkerhet för utlånta penningar, som jag, enligt behöriga bevis, ifrån vederbörlig Domstol har, skall bestämdt vara verklig och icke något chartek. Äfven synes det tämligen påtagligt, att den Förmyndare, som är nog samvetslös att förstöra en sådan helgedom, som en Pupills honom anförtrödde medel, icke saknar courage att till och med försälja sin egendom, då han hunnit så långt att behöfva det.

(Fortsättning.)

Stockholm.

På Theatern uppfördes, d. 11 Sept., *Den Girige, af Molière*, som, enligt affischen, hvilat i 22 år. Den goda smakens vänner ha haft mycket att påminna emot Grefve Puke, som Theater-Directeur, och ty vårr hafva de haft rätt. Den manna, som under de seduare åren nedregnat öfver publiken, har verkligen väckt äckel — och Theater-Directionen skördar nu sjelf frukten af detta sitt verk: *Publiken emot-tager med köld allt det goda, som nu bjudes*. Den publik, som älskar karakters-målning, dia-log, och en väl soutenerad intrig, måste dock hålla Directionen räkning för dess bemödanden, att återgå inom den goda smakens område och ge oss de gamla classiska måsterstyckena. *Det är ingen skam att erkänna, det man haft o-*

rätt. Visserligen smakar *Den Girige* litet gam-mal, men det är likväl en god och rik pjes, som gifvit stoff till många goda Theater-pjeser: *L'Irato, Martin och Gripon, Föregifne skat-ten* o. fl. d. Kanske kunde de många kapp-rappen numera uteslutits; man predikar icke med stryk nu för tiden. Hr Sevelin lyckades för-tråffligt (om man får kalla en god artists exe-cution för lycka) i en roll, som tyckes vara ganska svår. Hufvudknuten, på hvars upplösande pjesen hufvudsakligast beror, spelet i slutet af 4 Acten, som alltid varit en stöttesten, lö-stes af Hr Sevelin på ett undransvärdt sätt. Utg., som är en gammal spektakelgångare och gammal bekant med Molières förträffliga Come-dier, långtade verkligen att fåse, huru den svå-ra affairen skulle lyckas. Han våntade sig myc-ket af Hr Sevelins stora talang och erkänner med nöje, att hans våntan blef öfverträffad. Den scen, då den Girige, förtviflad öfver sin förlust, upprör himmel och jord, och på knå anropar femte raden att återge honom skrinet och fast-hålla tjuften, speltes af Hr Sevelin alldeles måsterligt; den gjorde ock sin goda effect. Utom Hr Hjortsberg, har väl Svenska scenen ingen Acteur med så mångsidig emploi, som Hr Sevelin.

Efteråt gafs *Förmente Prinsen*, en af pub-likens älsklings-pjeser, så länge Hr Lars Hjorts-berg der uppträdt. Hr C. Hjortsberg skall väl snart förändra detta; han lyckas alldeles icke. Skråddaren Nadel, som fordom fått så många tusen munnar att skratta, och så många tusen händer att röra sig, kunde nu icke frambringa ett löje eller en handklapp. Det synes, som Hr C. Hjortsberg alldeles icke har någon kal-lelse för Theatern. Kanske han dock skulle kunna arbeta sig upp, om han, under sin förträff-lige Faders handledning, försökte att gå en egen väg — men nu är han verkligen en *klen imi-tation* af ett *oöfverträffligt original*. En gång har dock Utg. sett honom med mycket nöje: som *Mascarille i Småstadsfruntimmerna*.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 18 Sept. 1829.

Anförande i Bevillnings-Utskottet den 14 Juli 1829, af Contracts-Prosten G. L. Siwertsson.

(Forts. och slut.)

Vid 7 momentet erimas äfven hvad jag vid Riksdagens början tog mig den friheten föreslå, nemligen: att hvarje mantalsskrifven Brännvins-supare skulle åläggas Bevillnings-afgift af 1 eller 2 R:dr B:co; men den, som icke ville supä, skulle vara fri från denna skatt.

Anmärkningar.

Den aktningvårde Motionairen här visst rätt deruti, att en stor skada tillskyndas de större Brännvins-fabriksidkarne, genom utbrytande af deras verk. Också läser det aldrig varit meningen, att sådant skulle ske hals öfver hufvud, utan efter en viss præscriptionstid. Han har också rätt deruti, att vi åga en otalig mängd Brännvins-förordningar, som korssa hvarann. Men, efter Utgifvarens tanka, har han icke rätt deruti, att han vill bibehålla de stora Brännvins-fabrikerne. Man har påstått, att den viktigaste fråga, vid inuevarande Riksdag, vore mynt-bestämningen; Utg. delar icke denna tanka. Han tror, att den viktigaste fråga, vid denna Riksdag, är verkligen ingen annan än den, som i många förflutna Riksdagar betydligt sysselsatt Ständerna och aldrig blifvit nöjaktigt besvarad: *Brännvins-frågan*. Att det är af högt vikt för en civiliserad Stat, att åga ett bestämdt mynt, är ovedersägligt; men att Brännvins-frågans afgörande är af vida högre, vida mera maktpåliggande natur, är lika säkert. I vår tid och i vårt land spelar Brännvinet, eller som sa-

lig Stads-Major Westin så genialiskt kallade det, *Tartarens nectar* den betydligaste rolen. Hvar och en, som med fördomsfritt omdöme, någon erfarenhet och god vilja, betraktar denna fråga, måste medgifva, att *Sveriges Rikes både fysiska och moraliska styrka är på vägen att förloras genom Brännvinet*. Sattsen låter skarpt, och de illustra försvararena af Brännvins-fabrikerne skola helt simpelt förklara den för en paradox. Men den opartiske patienten, som oupphörligt ser omkring sig de förskräckliga följderna af Brännvinet, han vet helt annat. Öfver hela landet simma Brännvinets mephitiska dimmor. Utg. påstår bestämdt (gifve Gud, att han hade orått!), att *hälften af Sveriges hjonelag, i närvarande stund, äro söndrade, äro, i mer eller mindre mon, olycklige genom Brännvinet*. Det är förskräckligt att nödgas tro sådant, och det är dock sannt. Om det vore möjligt att få en uppgift på de många tusende hustrur och barn, som dagligen gråta öfver ålskade mäppers och faders böjelse för Brännvin; på de många tusende familjer, som genom denna dryck störtats och dagligen störtats i elände och förtviflan; sannerligen skulle icke till och med den största Brännvins fabrikör förskräckas. *Konung Gustaf den III gjorde Sverige tio gånger mera skada derigenom, att han lössläppte Brännvinet, än genom hela Finska kriget*. Ständerna hafva, vid afgörandet af Brännvins-bränningen, alltid egentligast fäst sig vid den oeconomiska nyttan eller skadan deraf; man har förbisett dess högre ingripande i samhällets fysiska och moraliska lif. Närvarande generation är, ty värr, ohjelpig i denna våg; ställom då så till, att den uppväx-

ande må kunna råddas. *Dertill finnes ingen annan utväg, än att göra Brännvinet så dyrt som möjligt.* Förgåfves må man bombastera om förbåttrade undervisnings-anstalter, såsom det enda medlet att göra uppväxande generationerna lyckliga. Utg. önskar, så varmt som trots någon, förbåttrade uppfostrings-anstalter och allmänne bildning; men icke hjälper det stort emot Brännvinet. Vi ha ju dagligen tusentals exempel hårpå, i den mängd bildade personer, som äro passionerade för denna dryck, och dessutom måste man tro, att Prästerskapet och Scholelärare efter yttersta förmåga göra allmogen uppmärksam på Brännvinets skadliga följder. Ännu en gång, ställ så till, att massan af Nationen icke kan supa ihjäl sig, gör Brännvinet så dyrt, att en arbetskarl, som nu super ett stop om dagen, icke kan få mer än ett kvarter.

Ax, plockade i Borgareståndet.

2:dra Axet.

En liten Bok om 624 sidor, som innehåller Borgare-Ståndets goda verk och gerningar under loppet af förledue Julii månad, har fallit i Utgifvarens händer. Att utnugga alla de ax, som finnas i denna bok, skulle vara ett tröttsamt arbete; men ett eller annat kan väl förtjena att offentliggöras, t. ex. frågan, att *alla hus och gårdar i Städerna skulle ovillkorligen vara underkastade Brandförsäkring.* Den discussion, som, i anledning af detta ämne, föreföll, är verkligen rätt intressant, och utgången af voteringen högst förvånande. Frågan angick icke mer och icke mindre, än hvars och ens ägande-rätt till sin egendom och rättighet att låta brandförsäkra den eller icke brandförsäkra den, och *Ståndet upphåfde, genom votering, ägande-rätten för Svenska-Städernas husägare.* Denna votering föregicks af en lång discussion pro et contra, uti hvilken Herrar Santesson, Donner, Pettersson, Lefler, Falkman, Hemberg och Landegren sökte försvara äganderätten, eller, om denna icke kunde bergas i

allmänhet, åtminstone för *deras Städer.* Andra sidans talare yrkade deremot, att, vid anställande undersökningar i Städerna, Husägarnes pluralité skulle kunna afgöra, om hela Staden borde Brandförsäkras eller icke, det vill säga, att en enda rösts pluralité (kanske tillkommen på besynnerligt sätt nog) skulle beståmdt förbinda *alla Husägare* att låta Brandförsäkra sina Hus. Efter discussionens slut anslogs följande voterings-proposition:

*Den, som bifaller, att uti Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 40 *) må göras det tillägg,*

*) Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 16 slutar så här:

”Utskotten, som tagit detta allt i öfvervägande, hysa den öfvertygelse, att det skulle medföra nytta och säkerhet, om alla husägare i Rikets Städer kunde förmås att delta i ett gemensamt Brandstods-Bolag, hvarigenom vid inträffande brandskador, hvarje husägares ersättnings-belopp skulle blifva föga kännbart, samt Brandstods-Bolaget vinna en styrka och säkerhet, som aflågsnade all fruktan, att detsamma, lika med allmänna Brandförsäkrings-verkets Stadsfond, skulle blifva urståndsatt att uppfylla ingångna förbindelser; men

då Rikets Ständers Lagstiftningsrätt är inskränkt till endast allmänna ärenden, då en utsträckning öfver denna gräns skulle innefatta ett obehörigt förmynderskap för enskilde medborgare, och inkräkta på deras demensamt tillkommande rättighet, att sjelfve bestämman de säkerhets-mått, de för bevarande af deras egendom anse nödige att vidtaga,

då Rikets Ständers Ombudsmanskap endast afser allmänna Riksdagsärenden samt slutligen

då en sådan Lag, som den Motionairene yrkat, i väsendtlig mon skulle ingripa uti och förnärma den enskildes uti samhällsfordraget skyddade fria ägande- och dispositionsrätt af hans egendom;

